

Zwyczaje świąteczne różnych narodów

Temat dotyczący Świąt i związanych z nimi tradycji w Polsce i innych krajach dotyka odmienności kulturowych narodów oraz stwarza okazję do analizy, zastanowienia, dyskusji, a przede wszystkim do zrozumienia różnorodnych postaw tolerancji.

■ Beata Brzóska, Małgorzata Chudy

Można przy tej okazji uczyć postaw otwartości, ciekawości w stosunku do obcych kultur, eliminując niechęć i uprzedzenie. Można kształtować u uczniów umiejętność porównywania różnic i podobieństw kulturowych.

Przedstawiamy scenariusz zajęć związanych z tradycjami bożonarodzeniowymi różnych narodów.

Temat zajęć

Poznajemy zwyczaje bożonarodzeniowe różnych narodów. Zestawienie zwyczajów związanych ze świętami Bożego Narodzenia w Polsce i Szwecji, a także innych wybranych krajach z wykorzystaniem książki A. Lindgren *Dzieci z Bullerbyn*.

Cele

- poznanie polskich zwyczajów związanych ze świętami Bożego Narodzenia;
- poznanie zwyczajów świątecznych w wybranych krajach Europy;
- ukazywanie różnic kulturowych w Europie;
- uzmysłowienie uczniom znaczenia zwyczajów i obrzędów dla kultury każdego narodu;

- kształtowanie postaw własnej tożsamości narodowej;
- kształtowanie postaw tolerancji, otwartości i ciekawości wobec różnic kulturowych;
- kształtowanie uczucia szacunku dla inności kulturowych;
- zainteresowanie uczniów kulturą innych krajów;
- zachęcanie uczniów do samodzielnej pracy oraz poszukiwań źródeł informacji i poznania innych krajów.

Metody pracy

- podające – pogadanka, objaśnienie;
- problemowe;
- aktywizujące;
- praktyczne – metoda przewodniego tekstu.

Formy pracy

- zbiorowa – jednolita;
- grupowa – jednolita;
- indywidualna- jednolita i zróżnicowana.

Środki dydaktyczne

- elementy stanowiące symbole bożonarodzeniowe (świerkowa gałązka, płyta z ko-

lędami, opłatek, bombka choinkowa, Mikołaj (maskotka), miniatura szopki betlejemskiej itp.);

- lektura A. Lindgren *Dzieci z Bullerbyn*;
- tekst do czytania ze zrozumieniem o zwyczajach świątecznych w innych krajach;
- mapa Europy (z zaznaczonymi flagami i nazwami państw);
- rozsypanka zdaniowa;
- tabela: Polska – Szwecja;
- elementy do losowania dla każdego ucznia; podział na grupy – miniaturowe flagi wybranych państw (Wielka Brytania, Hiszpania, Francja, Niemcy);
- plansze z zadaniami dla poszczególnych grup;
- flamastry, kredki;
- karteczki z pytaniami do quizu;
- magnetofon, kaseata lub płyta CD z kolędami;
- zeszyt przedmiotowy.

Przebieg zajęć

1. Nawiązanie do tematu – „Szukamy symboli świąt Bożego Narodzenia”. Dzieci spacerują po klasie, szukają i zbierają rozłożone i ukryte świąteczne symbole:
 - świerkowa gałązka,
 - płyta z kolędami,
 - opłatek,
 - bombka choinkowa,
 - Mikołaj (maskotka),
 - miniatura szopki betlejemskiej.
2. Omówienie tradycji świąt Bożego Narodzenia w Polsce i znaczenia poszczególnych symboli świątecznych.

3. Wspólne zaśpiewanie jednej kolędy.
4. Opowiadanie, poparte odczytywaniem fragmentów książki Astrid Lindgren *Dzieci z Bullerbyn* dotyczących świąt Bożego Narodzenia w Szwecji.
5. Grupowanie polskich i szwedzkich zwyczajów bożonarodzeniowych. Czytanie zdań z rozsypanki i układanie w tabeli.

Umieszczenie na drzewach snopków świątecznych dla ptaków.

Dzielenie się opłatkiem przy wigilijnym stole.

Przygotowanie tradycyjnych potraw świątecznych, jak: karp, barszcz z uszkami, kompot z suszonych owoców.

Pojawienie się krasnoludka wigilijnego – Jultomte.

Szukanie migdała w kaszy podczas świątecznej kolacji – kto go znajdzie, ożeni się w ciągu następnego roku.

Pozostawienie wolnego miejsca przy wigilijnym stole.

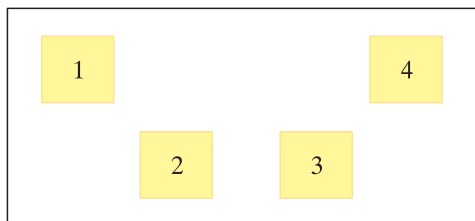
6. Omówienie podobieństw i różnic.
7. Podział klasy na cztery grupy – losowanie miniaturowych papierowych flag różnych państw (Wielka Brytania, Hiszpania, Francja, Niemcy)
 - każde dziecko losuje flagę,

- znajduje na mapie Europy nazwę państwa, którego symbolem jest wylosowana flaga,
- siada przy stoliku, na którym widnieje właściwa nazwa państwa.

8. Praca w grupach

Nauczyciel przygotowuje salę zajęć tak, aby wystąpiły trzy stanowiska pracy (trzy duże stoły i krzesła wokół nich).

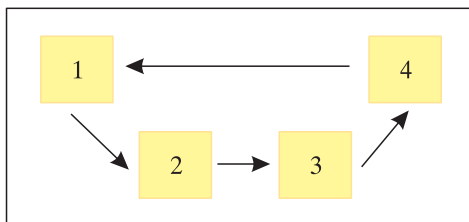

- Na każdym stole znajduje się opis zwyczajów bożonarodzeniowych jednego z tych krajów – Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Francji, Niemiec (załącznik nr 1, 2, 3, 4)
- Na każdym stanowisku leżą również flagi i plakat wykonany według wzoru:

<p>Zadanie 1 Podany tekst należy przedstawić w sposób rysunkowy.</p>	<p>Zadanie 2 Do podanego tekstu należy ułożyć 5 istotnych pytań.</p>
<p>Zadanie 3 Do podanych pytań należy stworzyć pięć odpowiedzi.</p>	<p>Zadanie 4 Wypisz podobieństwa i różnice między świętami tego kraju a świętami w Polsce.</p>

- Wyznaczenie czasu (np. 10 minut) na wykonanie pierwszego zadania.

- Kiedy czas minie, grupy zamieniają stanowiska pracy (poruszając się po obwodzie koła), pozostawiając plakaty i teksty na stolikach, po czym przystępują do wykonania kolejnego zadania z innym już tekstem i na innym plakacie.

9. Zabawa ruchowa – dzieci stoją w kręgu i bawią się w przekazywanie „niezwykłych” świątecznych prezentów. Za pomocą odpowiednich gestów, ruchów i mimiki oddają charakter przekazywanego przedmiotu:

- ogromnie ciężkie pudełko,
- puszysty, mały kotek,
- śmierdząca ryba,
- kłująca gałązka,
- gorący ziemniak.

10. Przedstawienie i omówienie pracy grupowej – prezentacja plakatów przez poszczególne grupy.

11. Wspólne poszukiwanie odpowiedzi na pytanie – Dlaczego w różnych krajach święta Bożego Narodzenia obchodzą się inaczej? Od czego to zależy?

Zwrócenie uwagi na odmienności kulturowe, religijne, narodowościowe poszczególnych krajów. Należy uświadomić uczniom, że każdy kraj ma własne tradycje i należy je szanować.

Praca samodzielna – układanie zdań o świętach Bożego Narodzenia.

I grupa. Samodzielne układanie kilku zdań o świętach Bożego Narodzenia.

II grupa. Dokończenie zdania:

Lubię święta Bożego Narodzenia, ponieważ

12. Quiz podsumowujący (załącznik nr 5).

Załącznik nr 1

Francja: *Joyeux Noël et Bonne Nouvelle Année*

Święta we Francji obchodzone są w gronie rodziny i przyjaciół tylko 25 grudnia. W Wigilię dzieci zostawiają buty przy kominku, wierząc, że Mikołaj (Père Noël) wypełni je prezentami.

Po uroczystej kolacji zostawia się na dworze płonące świece na wypadek, gdyby przechodziła Matka Boska.

We Francji choinka zdobi mieszkanie tylko przez jeden dzień.

Pośród świątecznych dań w Alzacji popularna jest pieczona gęś, w Burgundii – indyk, a w Paryżu – ostrygi. Tradycją jest również wypiekanie trzynastu chlebów symbolizujących dwunastu apostołów i Jezusa.

Bożonarodzeniowym zwyczajem na południu Francji jest przygotowywanie szopki ze świętą Rodziną. Figurki jasełkowe mają regionalne stroje z epoki (*santon habille*); są zrobione z gliny.

Załącznik nr 2

Hiszpania: *Feliz Navidad y Próspero Año Nuevo*

W Boże Narodzenie Hiszpanie odwiedzają kościoły, uczestnicząc we mszy. W małych miejscowościach zwyczajem jest gromadzenie się wiernych przy „urnie losu”. Każdy wrzuca do niej karteczkę ze swoim imieniem, następnie losuje się dwie z nich. Wylosowana para będzie parą najlepszych przyjaciół w nadchodzącym Nowym Roku.

Ważniejsza od choinki jest w Hiszpanii szopka. Mimo że w Wigilię przygotowuje się uroczystą kolację, to jednak najważniejsze znaczenie ma święto Trzech Króli. To wtedy właśnie, dwanaście nocy po Bożym Narodzeniu, dzieci otrzymują prezenty od Trzech Króli. W zamian za podarki dzieci przygotowują słodycze i kostki cukru dla wielbłądów.

Tradycyjnym ciastem jest keks, w którym zapieka się drobne niespodzianki, np. monety. Kto na nie trafi, musi w następnym roku upiec takie ciasto.

Załącznik nr 3

Wielka Brytania: *Merry Christmas & Happy New Year*

Brytyjczycy świąteczne przygotowania rozpoczynają już w połowie listopada, kupując prezenty swoim najbliższym. W Londynie, na Trafalgar Square, ludzie gromadzą się wokół wielkiej choinki, która od czasów II wojny światowej jest tradycyjnym darem Norwegów. W czasie Świąt występują tam chóry z różnych stron świata. Śpiewają koledy.

Nie obchodzi się tu Wigilii, a świąteczny posiłek spożywa się 25 grudnia, około piątej po południu. Wtedy rodzina i przyjaciele siadają do stołu, na którym króluje indyk nadszany kasztanami. Na deser podaje się Christmas Pudding i placek z bakaliami. Wcześniej, o godz. 15.00 królowa wygłasza świąteczne orędzie. W Boxing Day, 26 grudnia, rozpakowuje się prezenty przyniesione przez Santa Claus (świętego Mikołaja).

Załącznik nr 4

Niemcy: *Frohliche Weihnachten*

Zwyczaj wprowadzenia do domów bożonarodzeniowego drzewka upowszechnił się w mieszczańskich rodzinach niemieckich w XVIII w., skąd w wieku XIX przeszedł na pozostałe kraje europejskie. Na trzy tygodnie przed Świętami zawiesza się specjalny kalendarz, w którym dzieci znajdują czekoladki. Najbardziej uroczystym momentem jest świąteczny obiad, po którym rozpakowuje się złożone pod choinką prezenty.

Charakterystycznym przysmakiem, który pojawia się na niemieckich stołach podczas świąt Bożego Narodzenia, jest bakaliowe ciasto – stollen. Kształtem przypomina nowo narodzone dzieciątko zawinięte w becik.

W Niemczech, od średniowiecza, istnieje obyczaj organizowania szopki. Z nim związany jest następny – śpiewania kolęd i „kołysania kołyski”. Figurka Dzieciątka Jezus spoczywa w kołysce z ozdobnie rzeźbionego drzewa; jest Ono delikatnie kołysane i śpiewa Mu się specjalnie napisane kołysanki (kolędy).

Informacje zaczerpnięte ze strony: http://test.podn.wegrow.pl/dokumenty/konferencje/boze_narodzenie_w_ue.doc

Załącznik nr 5 QUIZ

- Co piekły dzieci z Bullerbyn przed Gwiazdką?
 - pierniczki
 - ciasteczka
 - makowiec
- Przygotowując wolne miejsce przy wigilijnym stole, myślimy o:
 - przygodnym wędrowcu lub bliskiej osobie, której już nie ma wśród żywych
 - przyszłym, nowo narodzonym członku rodziny
 - koleżance z klasy
- W którym z krajów królowa wygłasza świąteczne orędzie?
 - Francji
 - Szwecji
 - Wielkiej Brytanii
- Jaki coroczny konkurs przed Gwiazdką urządziły dla całej wsi dzieci z Bullerbyn, w którym nagrodą był piernik?
 - zwycięży ten, kto zgadnie, ile jest pierniczków w puszcze,
 - zwycięży ten, kto zgadnie, ile jest ziarenek grochu w butelce,
 - zwycięży ten, kto zgadnie, ile jest jabłek na choince.
- Msza kościelna o północy w Wigilię Bożego Narodzenia to:
 - jutrznia
 - rezurekcja
 - pasterka

6. W niemieckim kalendarzu adwentowym dzieci znajdują:
 - a) czekoladki
 - b) karteczki
 - c) różgi
7. Do kogo przyszły dzieci z Bullerbyn w wieczór wigilijny z dużym koszem smakołyków?
 - a) do szewca
 - b) do staruszki Kristin z Zagajnika
 - c) do pani nauczycielki
8. Sianko położone na stole wigilijnym pod obrusem symbolizuje:
 - a) ubóstwo stajenki betlejemskiej
 - b) dobrobyt
 - c) pamięć o zmarłych
9. Kto w Szwecji, czyli również w Bullerbyn, rozdaje prezenty w wieczór wigilijny?
 - a) Gwiazdor,
 - b) Święty Mikołaj
 - c) Krasnoludek wigilijny
10. Dalszy ciąg kolędy *Gdy śliczna panna syna kołysała...* brzmi:
 - a) ... z wielkim weselem tak jemu śpiewała...
 - b) ... z wielką radością tak jemu śpiewała...
 - c) ... z wielką miłością tak jemu śpiewała...
11. We Francji po uroczystej kolacji zostawia się na dworze:
 - a) snopki słomy
 - b) płonące świece
 - c) kolorowe świerkowe gałązki
12. W Wigilię wierzą, że:
 - a) jaki cały dzień, taki cały miesiąc
 - b) jaki cały dzień, taki cały żywot
 - c) jaki cały dzień, taki cały rok

mgr BEATA BRZÓSKA, mgr MAŁGORZATA CHUDY
Szkoła Podstawowa nr 6 w Jaworznie

LITERATURA

- I. Zarzycka, *Po europejsku to znaczy wspólnie*, Warszawa 2004, WSiP.
- J. Krzyżewska, *Aktywizujące metody i techniki w edukacji. Część III – Boże Narodzenie*, Suwałki 2002; Wydawnictwo „Libra”.
- K. Lembicz, *Edukacja europejska w programach nauczania klas trzecich*, „Życie Szkoły” 2004 nr 5.
- M. Kisiel, *Przybliżanie dzieciom pojęć o Unii Europejskiej*, „Życie Szkoły” 2005 nr 5.